

Humboldt nyomdokaiban

80 éves Prof Varga Zoltán
köszöntése

Székely Tamás

Humboldt Prize Fellow
Göttingeni Egyetem 2012/13

**DEBRECENI
EGYETEM**

**UNIVERSITY OF
BATH**

DAB, 2019 október 18

Alexander von Humboldt

2019 - születésének 250. évfordulója

Magnum Opus: Kosmos (1845-1862)

A világ működése mint egységes tudományos elmélet

Prof Varga Zoltán

80 éves Varga Zoltán

Iskolateremtő kutató
Egyetemi tanár
Természetvédő
Mentor

Varga Zoltán

Saját pályafutásom jelentős mértékben Varga Zoltánnak köszönhető

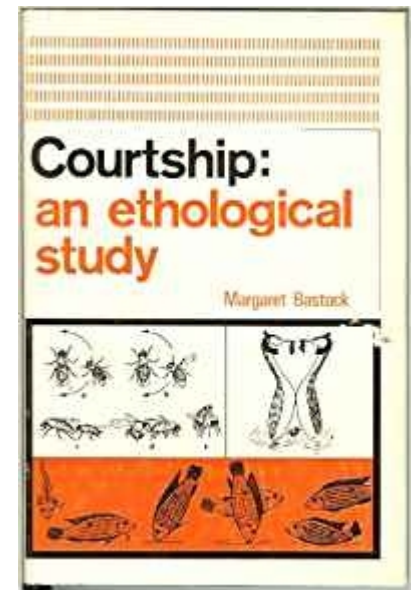
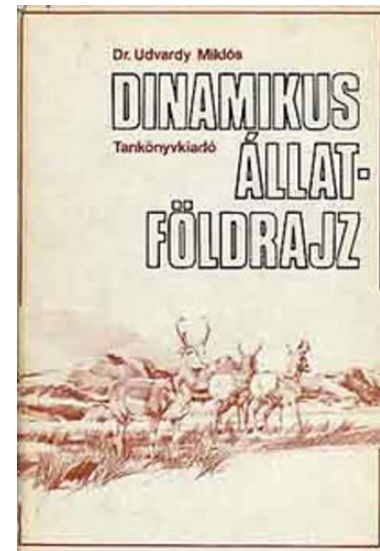
1. Egyetemi tanárom volt

Állatföldrajz speciálkollégiumát 1980-ban vettem fel

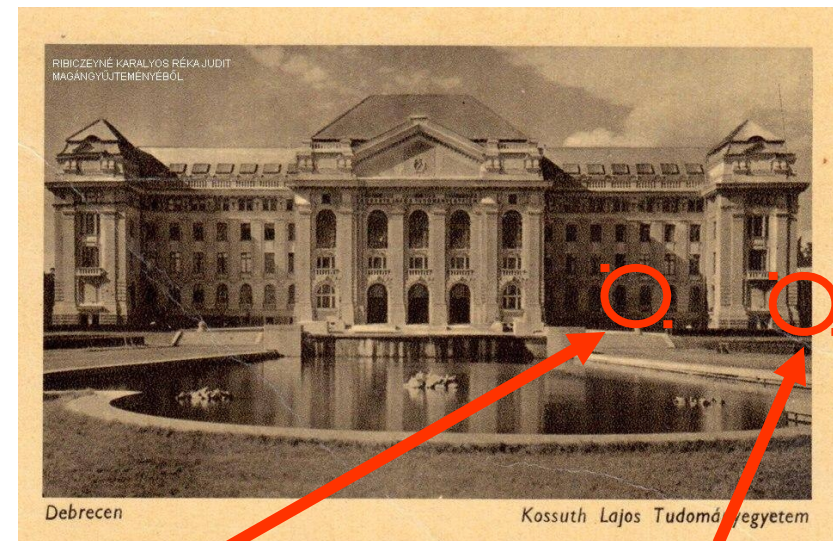
2. Zoltán tudományos segédmunkatársi állást adott nekem a KLTE Állattani Tanszékén (1985)

3. Egyetemi adjunktusként visszahívott Debrecenbe 1987-ben

4. Támogatta, hogy megalakuljon a VÖCS (1988)

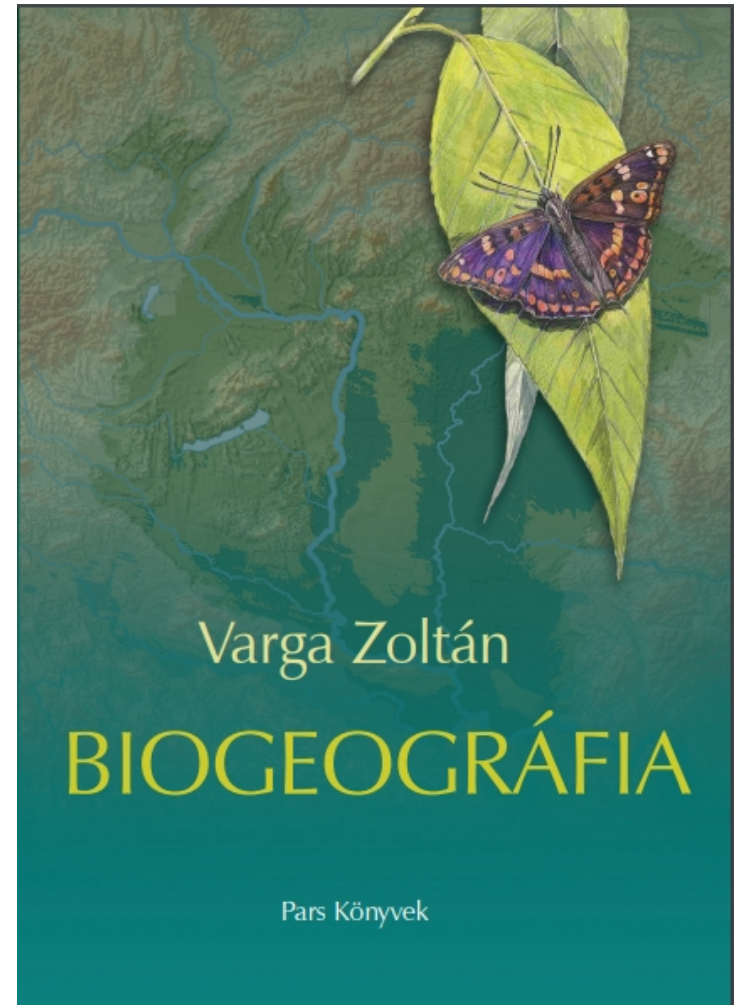
Margaret Bastock

Stefán irodája

Tamás irodája

1. Állatföldrajz

Meg lehet-e jósolni hol fordul elő egy állatfaj?

Madagaszkár globális biodiverzitási forrópont: az emlősök 98%-a, a növények 90%-a és a madarak 41%-a endemikus

2002-től vizsgáljuk a Madagaszkári lilét

Madagaszkári lile elterjedésének modellezése

Madagaszkári lile *Charadrius thoracicus*

Endemikus malagaszi faj

Veszélyeztetet faj **IUCN Vulnerable**

Szikeseken, lagunák mentén és füves élőhelyeken fészkel

Korábbi populációbecslés: 6000 egyed
(BirdLife 2004)

Lehet-e pontosabb becslést készíteni ?

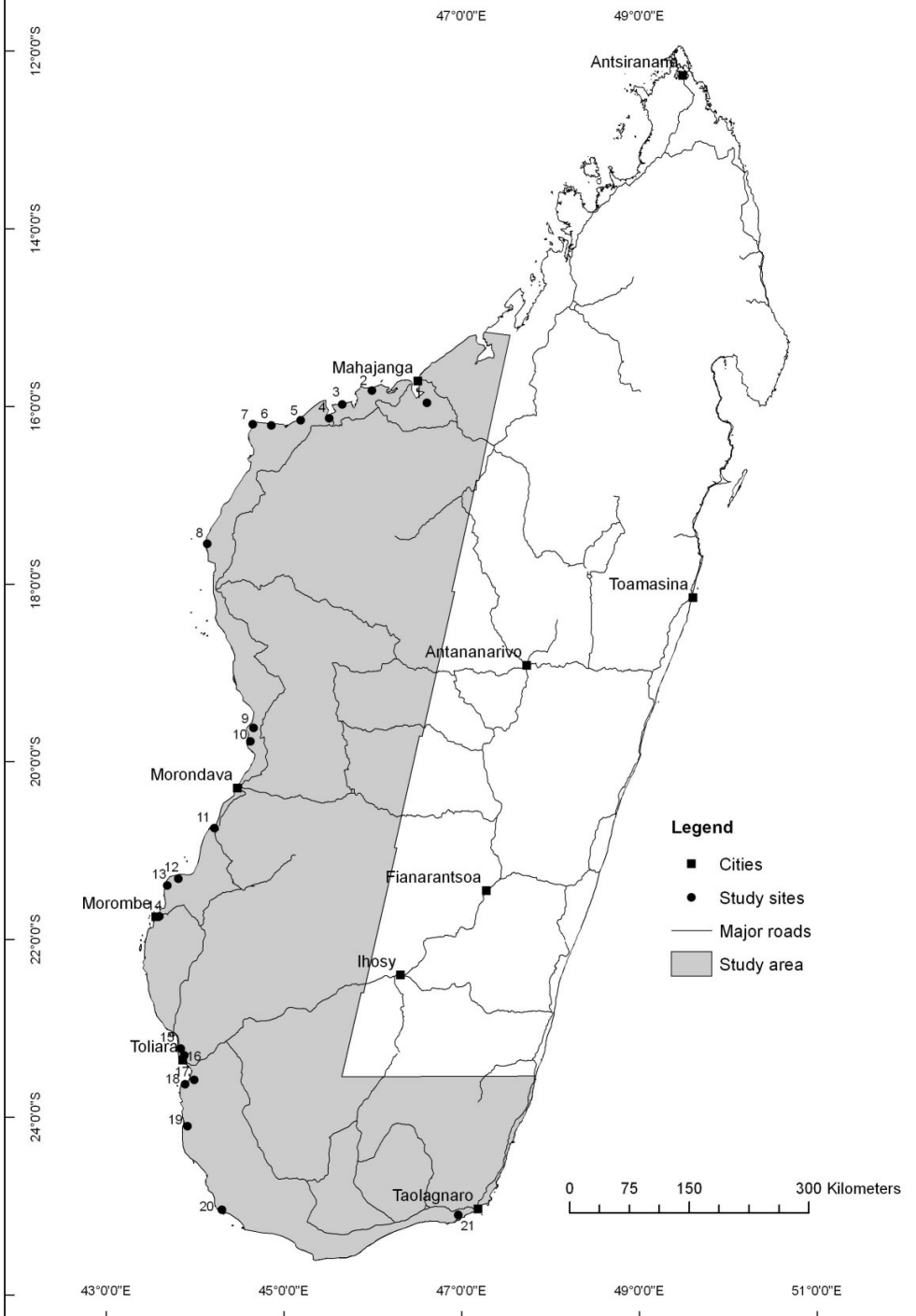
Tsimanampetsutsa tó

Terepmunka

8 hónapos terepmunka Dr
Sama Zefania

35 potenciális élőhelyen
madárszámlálás

Műholdfelvételek alapján élőhely alkalmassági modellezés

Átlagos lile denzitás: 0.13 ± 0.03 egyed/ha

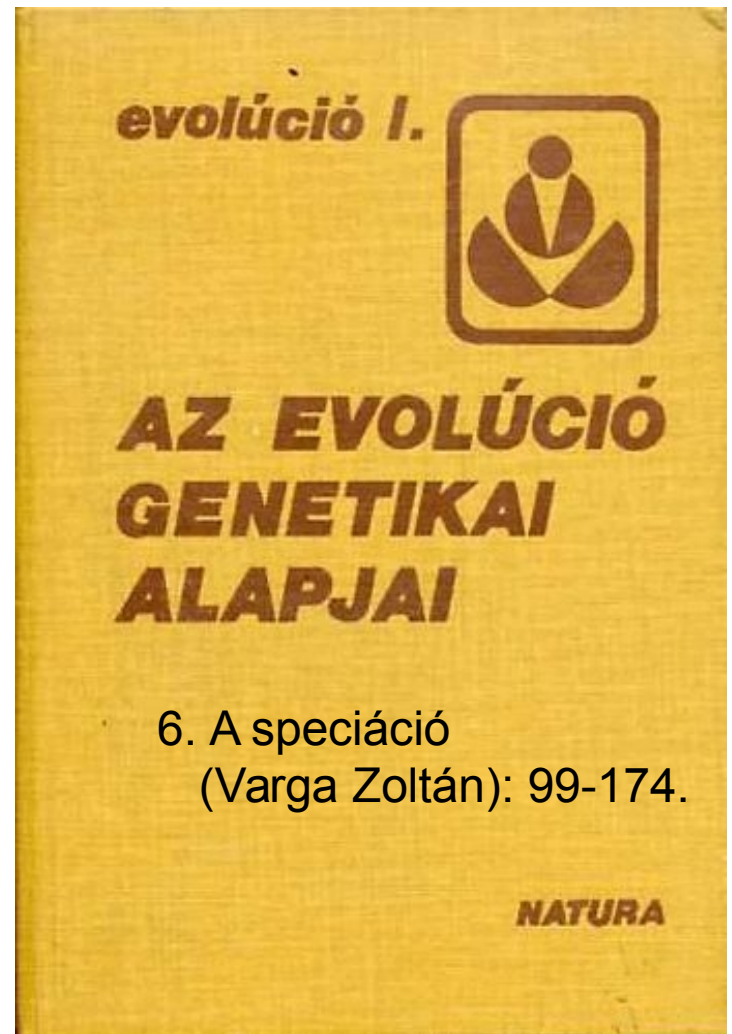
Beszorozva a fészkelésre alkalmas élőhely területével: a Madagaszkári lile globális állománya **3100 ± 396 (SE) egyed**

IUCN és BirdLife International ezt a becslést használja

Long et al. 2009 Animal Conservation 11: 118-127

2. Evolúció

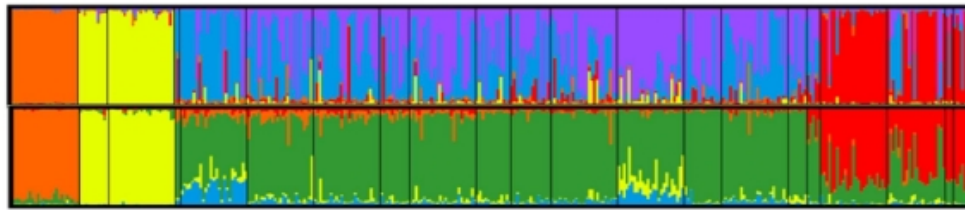
Speciáció

Széki lile

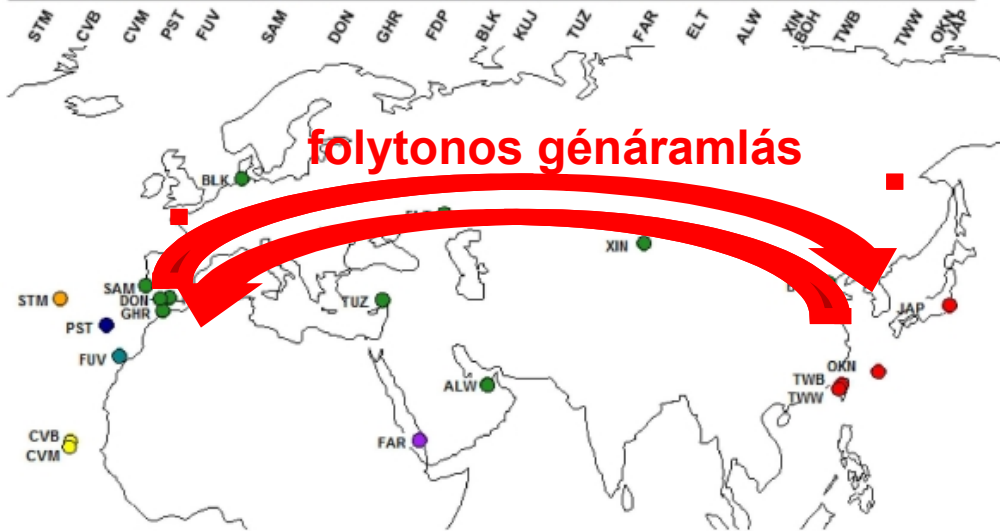
Széki lile *Charadrius alexandrinus*: az egyik legnagyobb elterjedésű partimadárfaj

Mennyire fragmentált genetikailag a széki lile?

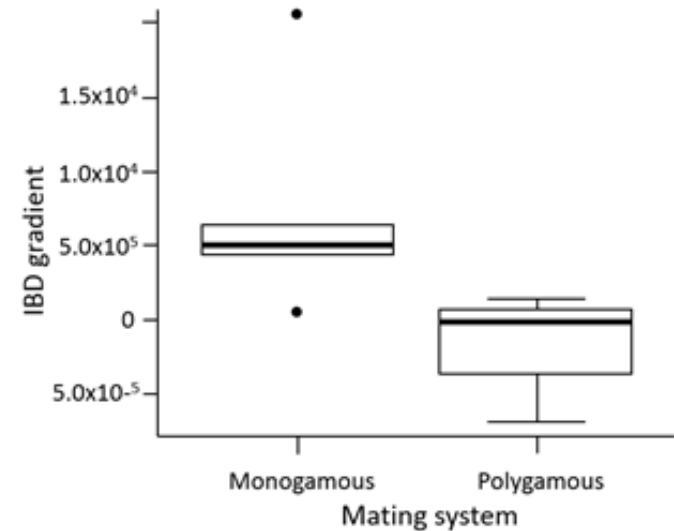
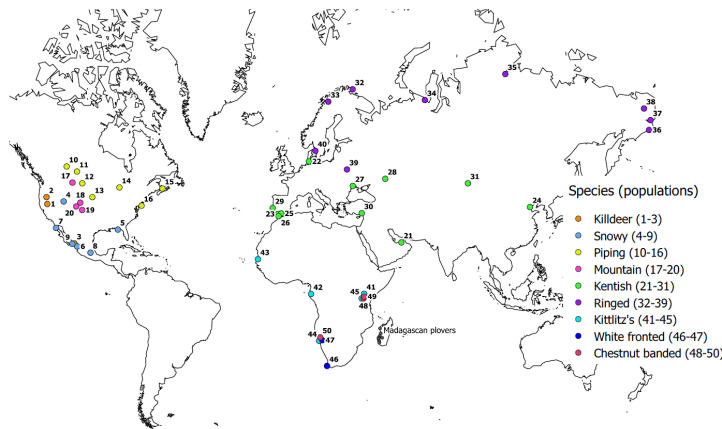
← STRUCTURE (K = 5)

← TESS (K = 5)

1. A mikroszatelliták eloszlása **nem** különbözik Marokkótól Kelet-Kináig
2. A nőstény populáció **pánmiktikusabb** mint a hím populáció

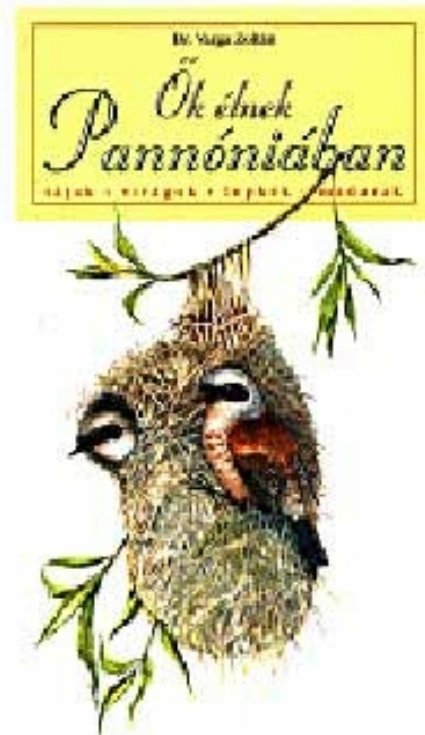
Munkahipotézis: poligám nőstények új párt keresnek és ezzel a populációk keveredését segítik → az ivari szelekció **lassítja** a speciációt

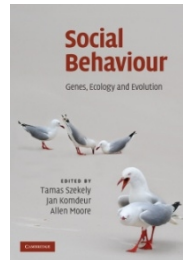
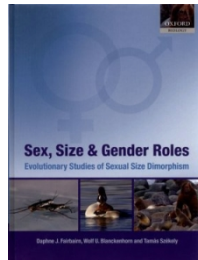
A poligám és monogám lilefajok geográfiai diverzifikációjának összehasonlítása: poligám lilefajok diverzifikációja **lassabb** mint a monogám liléké

→ **a monogám lilék fejképződése lassabb mint a poligámoké**

3. Természetvédelem

Kutatás és természetvédelem

Túzok angliai visszatelepítése

**Evolúciós,
viselkedésbiológiai
és ökológiai
felfedezések**

**Oktatás és
tanítás**

**Alkalmazott
természet-
védelem**

Természetvédelem a Zöldfoki Szigeteken

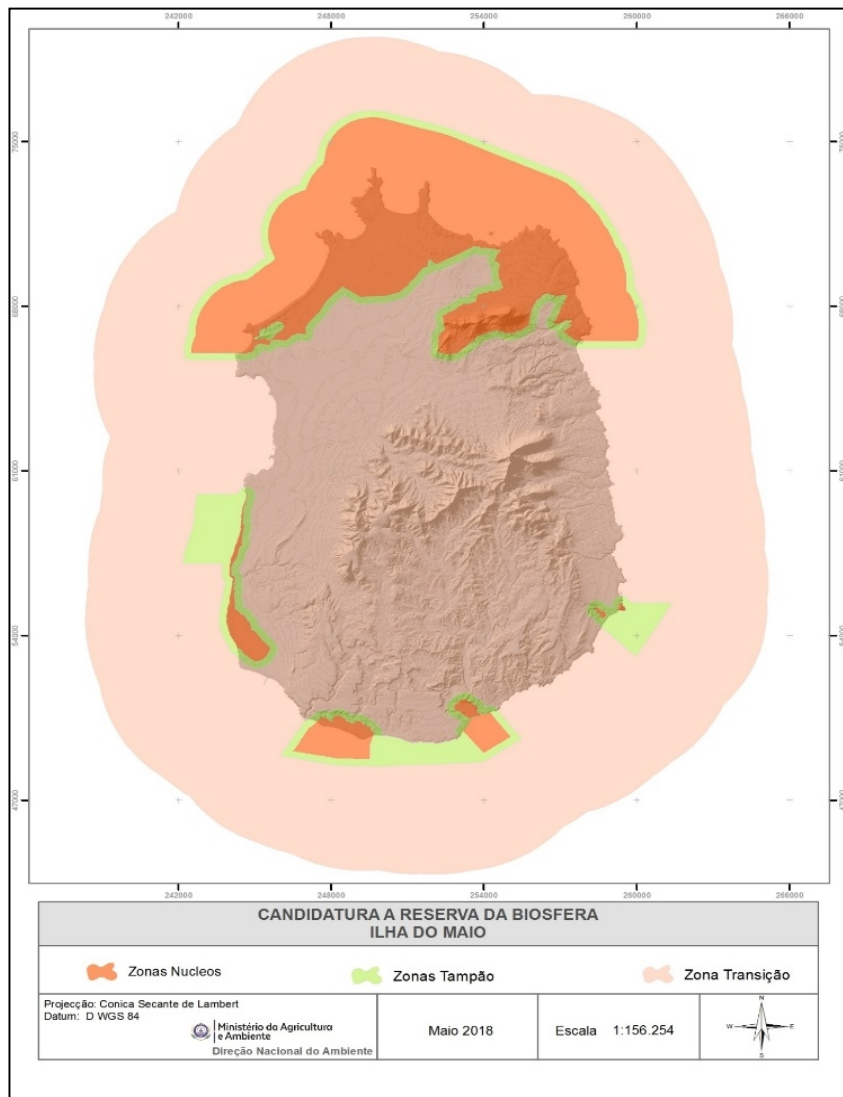
Maio: viszonylag nagy sziget

Száraz, félsivatagos előhely

Tengeri teknősök, cápák,
delfinek és bálnák

Legnagyobb fészkelő széki lile
állomány az Atlanti Oceáni
szigeteken

Természetvédelem a Zöldfoki Szigeteken

2010 – Maio Biodiverzitási Egyesület megalapítása

2020 – Maio Bioszféra Rezervátum létrehozása

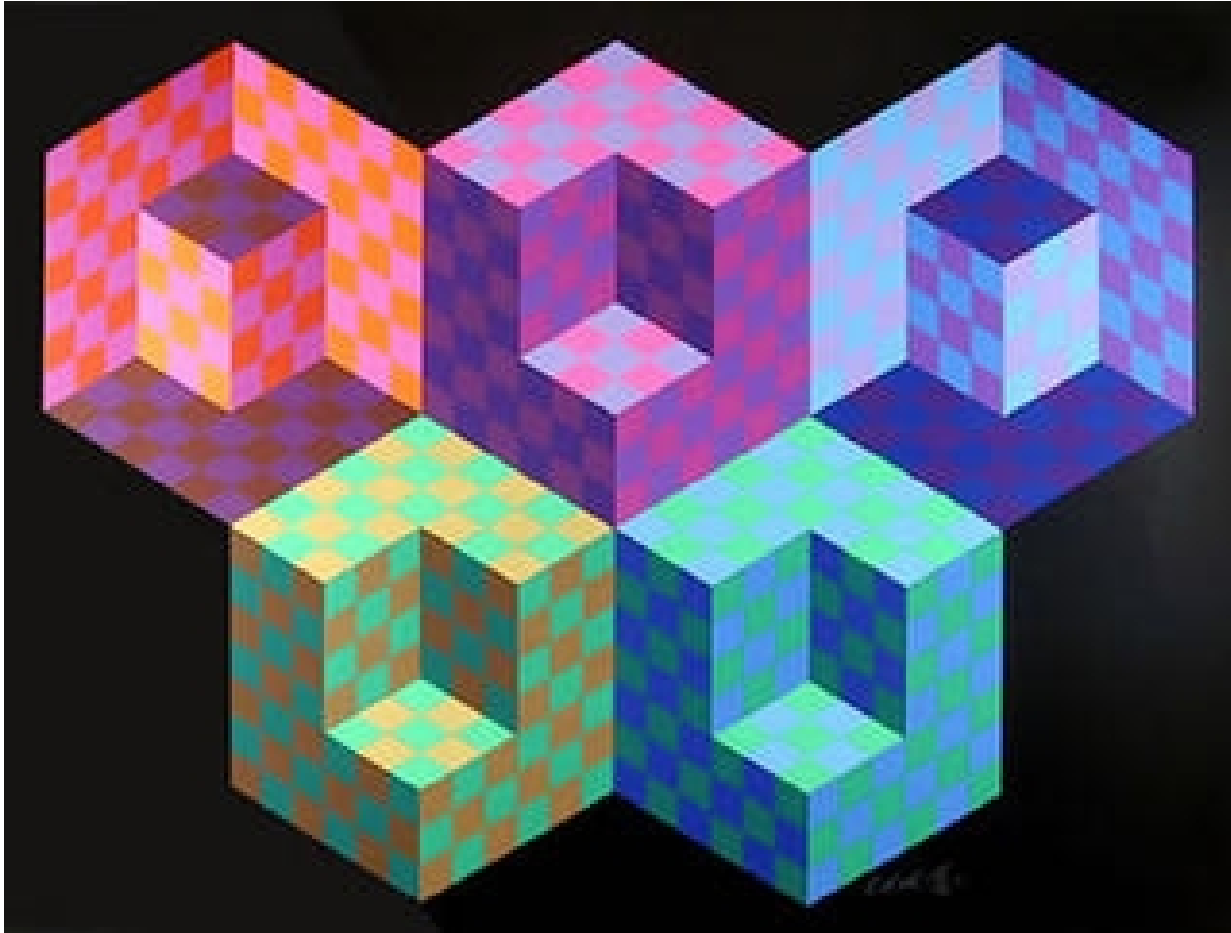
Konklúziók

Kutatáshoz integratív gondolkodás szükséges

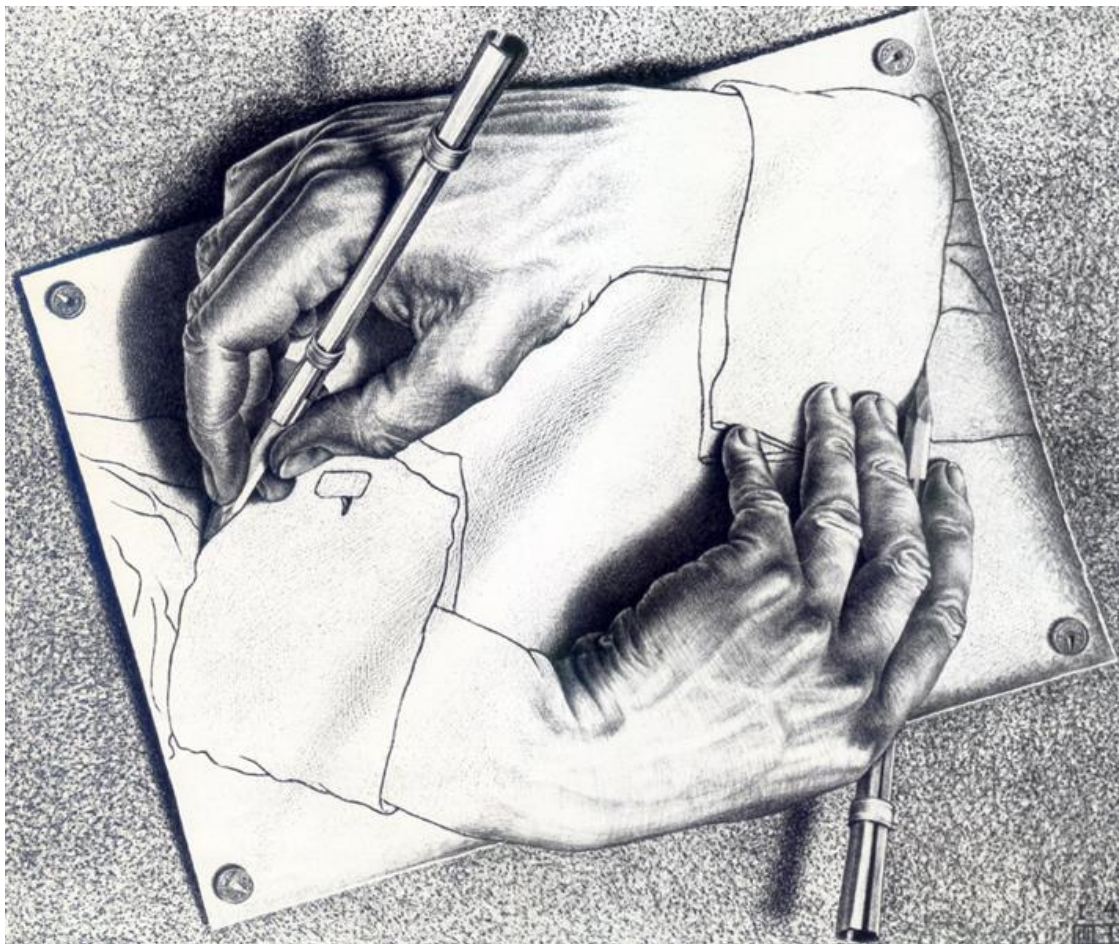
Mintázatok keresése populációkban, fajsinten és ökológiai közösségi szinten

Egy adott jelenséget érdemes több szemszögből
megvizsgálni

Victor Vasarely: Hexa 5, 1988

Biológiai rendszerekben komplex hatások működnek – ezek szétválasztása nem triviális

M. C. Escher: Drawing hands, 1948

Köszönetnyilvánítás

Az előadásban említett eredmények csoportmunkából származnak: köszönöm a hallgatóimnak, kollégáimnak a kitartó és kreatív munkájukat, és a tudományos alapítványoknak az anyagi támogatást

Legfőképpen pedig további jó egészséget, humboldti alkotókészséget és fiatalos lendületet kívánok Prof Varga Zoltánnak

Tanítványi tisztelettel és barátsággal,

Varga Zoltán: Magyar boglárka

